

Észrevételek „az egyes agrártárgyú törvények módosításáról” szóló törvényjavaslattal kapcsolatosan

A T/2366. számú „az egyes agrártárgyú törvények módosításáról” szóló előterjesztés 1-8. §-ban tervezett általános érvényű jogszabályi átalakítás célja a jelenleg ki nem adott szövetkezeti földtulajdon, a védettségi szint helyreállítását szolgáló kisajátításra kijelölt földek, valamint a védett természeti területnek minősülő földek állami tulajdonba vétele tekintetében a nemzeti park igazgatóságoktól (továbbiakban: igazgatóság) az állami tulajdonba vétel folyamatában való érdemi részvétel jogának megvonása és a Nemzeti Földalap kezelő szervezetéhez telepítése.

A tervezet emellett a módosításra kerülő jogszabályokban minden esetben törli azt a jogi kötöttséget, mely az állami tulajdonba kerülő földek igazgatósági vagyonkezelésbe adását írja elő. Ebben a tekintetben az előterjesztés - ellentétben az indokolásban fogalmazottakkal - nem pusztán technikai célú módosításokat tartalmaz, mivel az az állami természetvédelmi feladatellátás átrendeződését eredményezi, melynek hosszú távú következményei lehetnek.

A jelenlegi jogrendben a természetvédelmi célú kisajátítások, földvásárlás és elővételi jog gyakorlása során jogszabály által került rögzítésre az állami tulajdonba került földterületek igazgatósági vagyonkezelésbe adásának kötelezettsége. A javasolt jogszabályi módosítások ebbe a folyamatba adminisztratív (szakmai indoklás kötelezettsége) és időbeli korlátokat épít be, mely az egyébként is nehézkes folyamatokat tovább akadályozzák.

Általánosságban fontosnak tartjuk hangsúlyozni, hogy az előterjesztés természetvédelmi vonatkozású paragrafusainak indokolásában nem található utalás arra, hogy mely szakmai érvek vezettek a módosítás előkészítéséhez. Ismereteink szerint az eddigiekben nem merültek fel olyan aggályok az igazgatóságok tevékenysége kapcsán, melyek indokolnák a tervezett módosításokat, sőt az elmúlt években a korábbiaknál nagyobb mértékű forrást használhattak fel a védettségi szint helyreállításával kapcsolatos kisajátításokra.

A módosítások a területi ismeretekkel rendelkező, természetvédelmi kezelésért felelős nemzeti park igazgatóságok kisajátítási, elővásárlási folyamatokban való érdekeltségét csökkenik, jogköreit degradálják. A kisajátított védett természeti területek kezelésében való szereplésüket nem biztosítják, így összességében a folyamat hatékonyságát rontják. Az intézmények között kialakításra váró erőltetett folyamatok (pl. szakmailag indokolt kérés megfogalmazása az elővásárlási jog gyakorlásának folyamatában) nem életszerűek és bizonyosan működési nehézségeket fognak okozni. Megítélésünk szerint az állami tulajdonban lévő védett természeti területek vagyonkezelését olyan szervezetre kell bízni, mely alapfeladatait tekintve elsődlegesen természetvédelemért felelős, mivel így lehet garantálni azoknak a céloknak az elérését, amiért az adott terület állami tulajdonban maradt. A meglévő jogrend ezt az elvet követi, és ezt kívánják módosítani az előterjesztésben megfogalmazottak.

Felhívjuk a figyelmet, hogy az alapvető jogok biztosának a jövő nemzedékek érdekeinek védelmét ellátó helyettese 2014. december 16-án elvi állásfoglalást adott ki „A Nemzeti parkok mint a természeti és kulturális értékek őrzői a jövő nemzedékek számára” címmel, amely érinti a T/2366. törvényjavaslatban szabályozni kívánt kérdéskört. A jövő nemzedékek szószólója szerint minden olyan esetleges átszervezés, amely során a védett természeti területek természetvédelmi vagyonkezelése megszűnik, illetve a vagyonkezelés a nemzeti park igazgatóságoktól egy nem természetvédelmi alapfeladatra rendelt szervhez kerül át, sértheti az egészséges környezethez való alapjogot és alkotmányos visszasság aggályát veti fel. Véleményünk szerint az állásfoglalásban foglalt jogi érvekből következően ez az alkotmányos védelem kiterjed „A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény” által érintett magántulajdonosok által birtokolt termőföldekre is, tehát az egészséges környezethez való jogból következik, hogy állami tulajdonba kerülésükkor ezeket a földterületeket a természetvédelmi alapfeladatra rendelt szerv vagyonkezelésébe kell helyezni.

Fentiek okán a tervezetet nem tartjuk elfogadhatónak.

Részletes észrevételek

A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény módosítása

1 §

1992. évi II. törvény 15. § (5) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(5) A földalapokba ki nem jelölhető védett és védelemre tervezett természeti területeket a szövetkezet közös használatában álló, az állam tulajdonában álló földekre kell elkülöníteni. E területeken a szövetkezet közös használati joga megszűnik, **e területek a Nemzeti Földalapba kerülnek.**”

Az eredeti szöveg:

„(5) A földalapokba ki nem jelölhető védett és védelemre tervezett természeti területeket a szövetkezet közös használatában álló, a Magyar Állam tulajdonában álló földekre kell elkülöníteni. E területeken a szövetkezet közös használati joga megszűnik, **e területeket a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv kezelésébe kell adni.**

A módosítással megszűnik az igazgatóságok kezelésébe adás kötelezettsége. Ilyen értelemben a módosított szabályozás nem tekinthető teljesnek, mivel csak az állami tulajdonba kerülést rögzíti a szabályozás, a természetvédelmi célú területkezelést nem.

A földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény módosítása

3. §

A földrendező és a földkiadó bizottságokról szóló 1993. évi II. törvény (a továbbiakban: Fkbt.) 12/C. § (2) és (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezések lépnek:

„(2) Az (1) bekezdésben meghatározott védett és védelemre tervezett, és emiatt magántulajdonba nem adható földrészletre vonatkozó tulajdonosi jogosítványokat – az elidegenítés kivételével – **a földalapkezelő szerv** a földrészlet állami tulajdonba kerüléséig gyakorolja.

(3) A földrészletek hasznosítása során befolyt ellenértéket **a földalapkezelő szerv** felosztja a mezőgazdasági igazgatási szervnek az (1) bekezdés alapján meghozott jogerős határozata szerinti jogosultak között, a határozatban megjelölt igényjogosultság arányában. A **földalapkezelő szerv** az (1) és (5) bekezdés szerinti kisajátítási kártalanítás összegének kifizetéséig a tulajdonosi jogok gyakorlása fejében évenként előre, a korlátozással arányban álló kártalanítást fizet az arra jogosultaknak.”

Az eredeti szöveg:

(2) Az (1) bekezdésben meghatározott védett és védelemre tervezett, és emiatt magántulajdonba nem adható földrészletre vonatkozó tulajdonosi jogosítványokat – az elidegenítés kivételével – **az igazgatóság** a földrészlet állami tulajdonba kerüléséig gyakorolja.

(3) A földrészletek hasznosítása során befolyt ellenértéket **az igazgatóság** az (1) bekezdésben meghatározott jogosultak között, igényjogosultságuk arányában osztja fel. Az (1) és (5) bekezdés szerinti kisajátítási kártalanítás összegének kifizetéséig **az igazgatóság** a tulajdonosi jogok gyakorlása fejében évenként előre a korlátozással arányban álló kártalanítást fizet az arra jogosultaknak.

A tervezett módosítással az igazgatóságok önálló cselekvőképessége, érdekeltisége korlátozottá válik.

4. §

Az Fkbt.

a) 12/C. § (1) bekezdésében a „védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervvel (a továbbiakban: igazgatóság)” szövegrész helyébe a „földalapkezelő szervvel”,

b) 12/D. § (2) bekezdésében az „a védett vagy védelemre tervezett természeti területen működő igazgatóság vagyonkezelésébe” szövegrész helyébe az „a Nemzeti Földalapba” szöveg lép.

Az eredeti szöveg:

12/C. § (1) A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény 2. § (1) bekezdésében meghatározott azon földrészlet vonatkozásában, amelynek részarány-földalapba történő kijelöltsége megszűnt, a mezőgazdasági igazgatási szerv megállapítja azoknak a személyeknek a körét és – a ki nem elégített AK-igénynek megfelelő – jogosultságuk mértékét, akik a terület kisajátításakor a kártalanításra jogosultak. A jogosultak nevét és jogosultságuk mértékét a mezőgazdasági igazgatási szerv közli az ingatlanügyi hatósággal és **a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szervvel is.**

12/D § (2) Az (1) bekezdésben meghatározott utak közül a védett vagy védelemre tervezett természeti területhez tartozók a Magyar Állam tulajdonába és **a védett vagy védelemre tervezett természeti területen működő igazgatóság vagyongazdálkodásába** kerülnek.

A módosítással az igazgatóságok a védettségi szint helyreállításának folyamatában további jogosultságokat veszítenek, illetve kikerül a jogrendből a védett vagy védelemre tervezett utak igazgatósági vagyongazdálkodásba adásának kötelezettsége. Ez egyrészt a hatékonyság csökkenésével jár, másrészt felmerül a kérdés, hogy mi a jogalkotói szándék a mögött, hogy az igazgatóságok ex lege vagyongazdálkodási joga ezeken a területeken megszűnjön.

A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény módosítása

5. §

A védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény (a továbbiakban: Vszt.) 4. § (1) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) A törvény hatálya alá tartozó és törvény alapján már magántulajdonba került földterületeket – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – **2018. december 31-ig** az állam javára – az irányadó jogszabályok szerint – ki kell sajátítani. A kisajátítást **a Nemzeti Földalap kezeléséért felelős szerv köteles kezdeményezni**, illetve kérni.”

Az eredeti szöveg:

4. § (1) A törvény hatálya alá tartozó és törvény alapján már magántulajdonba került földterületeket – a (2) és (3) bekezdésben foglalt kivétellel – **2015. december 31-ig** az állam javára – az irányadó jogszabályok szerint – ki kell sajátítani, **és a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv (a továbbiakban: igazgatóság) vagyongazdálkodásába kell adni.** A kisajátítást **az igazgatóság köteles kezdeményezni**, illetőleg kérni.

A módosítás a feladatkörök átrendezésének következő lépése. Emellett kitolja a kisajátítás törvény által szabott határidejét, mely – elfogadva a folyamat lebonyolításának nehézkes mivoltát – tovább nyújtja a helyzet rendezetlenségét.

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény módosítása

8.§

Nem tartjuk indokoltnak a földnek minősülő védett természeti területek elővásárlási jogának földalapkezelő szervezethez történő telepítését. Az indokolásban hivatkozott jogszabályi ellentmondások esetlegesen valóban oldódhatnak, de az intézmények feladatellátása kevésbé lesz egységes. A nemzeti park igazgatóságok jogkörei csorbulnak, mely a védett természeti területek elővásárlási jogának gyakorlásában különösen aggályos. Kérdéses továbbá, hogy a védett természeti területek állam általi elővásárlási jogának gyakorlása során mi szükség van az az igazgatóság által előkészített „szakmailag indokolt kéreésre”, illetve azt a földalapkezelő szervezet hogyan lesz képes elbírálni a vonatkozó természetvédelmi ismeretek hiányában?

A kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény módosítása

18. §

A kisajátításról szóló 2007. évi CXXIII. törvény 4. § (1) bekezdés j) pont jb) alpontja helyébe a következő rendelkezés lép:

[A 2. § szerinti közérdekű célokra az alábbi esetekben lehetséges kisajátítás: természetvédelem céljából, ha]

„jb) – törvény rendelkezése szerint, az ezért felelős szerv – a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása érdekében kezdeményezi,”

Az eredeti szöveg:

jb) a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv – törvény rendelkezése szerint – a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállítása érdekében kezdeményezi, A módosítás a természetvédelmi célból történő kisajátítás kezdeményezésének jogát vonja meg a nemzeti park igazgatóságoktól, mely szakmailag nehezen alátámasztható.

A Nemzeti Földalapról szóló 2010. évi LXXXVII. törvény módosítása

23.§

(2) Az Nfatv. 18. §-a a következő (1e) bekezdéssel egészül ki:

„(1e) A mező- és erdőgazdasági földek forgalmáról szóló törvényben meghatározottakon túl haszonbérlet címén földhasználati jogosultságot szerezhethet a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv, valamint a 100%-os állami tulajdonban álló gazdálkodó szervezet is, ha a Nemzeti Földalapba tartozó föld használata az alapító okiratában, alapszabályában vagy jogszabályban meghatározott alapfeladatai ellátását szolgálja.”

Nem követhető a jogszabály módosítás logikája a hivatkozott paragrafus vonatkozásában. Az előterjesztés egyik visszatérő motívuma az, hogy a kisajátítási és elővásárlási folyamatok révén az állam tulajdonába kerülő védett természeti területek természetvédelmi kezelő számára történő átadásának jogi kötelezettsége szűnjön meg. Ezzel a logikával ellentmond a 23.§ mely lehetőséget biztosít a természetvédelmi kezeléséért felelős szervnek arra, hogy természetvédelmi alapfeladatai ellátásához haszonbérleti jogviszonyt létesítsen a földalapkezelő szervezetettel. A lehetőség szakmai értékelésekor elsősorban az a kérdés merül fel, hogy miért kell haszonbérleti jogviszonyt létesíteni azokra az állami területekre, ahol a természetvédelmi kezeléséért felelős szerv az állami alapfeladatait kívánja ellátni.

26. §

(1) Az Nfatv. 21. § (3c) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(3c) A védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv vagyongazdálkodásába kell adni azt a földrészt, amelynek állami tulajdonba kerülésére pályázati forrás felhasználásával történő természetvédelmi célú beruházás megvalósítása érdekében került sor, **és ezt a célt az állami tulajdonba kerüléséről szóló szerződés kifejezetten rögzíti.**”

Nem tartjuk indokoltnak a vastag betűs módosítással javasolt kitétel beillesztését, különös tekintettel arra, hogy a természetvédelmi célú beruházások megvalósítását elsősorban a nemzeti park igazgatóságok végzik különböző pályázati források felhasználásával. A folyamat túlzott szabályozása megítélésünk szerint indokolatlan.

(2) Az Nfatv. 21. §-a a következő (3e) és (3f) bekezdéssel egészül ki:

„(3e) A szövetkezetekről szóló 1992. évi I. törvény hatálybalépéséről és az átmeneti szabályokról szóló 1992. évi II. törvény 15. § (5) bekezdésében és a védett természeti területek védettségi szintjének helyreállításáról szóló 1995. évi XCIII. törvény 4. § (1) bekezdésében foglaltak szerint kisajátított azon földterületek vonatkozásában, amelyek esetén a védett természeti területek természetvédelmi kezeléséért felelős szerv (a továbbiakban: igazgatóság) vagyongazdálkodásra vonatkozó igényt jelent be az állami tulajdonba kerülést követő harminc napon belül, az NFA köteles a vagyongazdálkodási szerződést az igazgatósággal megkötöni. Az igazgatóság a vagyongazdálkodásba vételi igényét szakmailag indokolni köteles.

(3f) A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 68. § (6a) bekezdése alapján állami tulajdonba került védett természeti területre vonatkozó vagyongazdálkodási szerződést az NFA az igazgatósággal köteles megkötöni.”

A kiegészítések a kisajátítási, illetve elővásárlási folyamatok eredményeképpen állami tulajdonba került védett természeti területek tekintetében rögzítik az NFA vagyongazdálkodási szerződések megkötésére vonatkozó kötelezettségeit. Elismerve azt a garanciát, melyet a fenti kiegészítések az

igazgatósági vagyonkezelésbe adásra alapítanak, továbbra is nehezen követhetőnek ítéljük az előterjesztés logikáját. Miközben a módosítás törli a meglévő jogszabályokból kisajátítás és elővásárlás folyamatában a nemzeti park igazgatóságok cselekvőképességét megalapozó jogosultságokat, valamint a vagyonkezelésbe adás kötelezettségét és a Nemzeti Földalapkezelő szervezethez telepíti azokat, adminisztratív lépések (pl. szakmailag indokolt kérés) beiktatásával kívánja elérni gyakorlatilag ugyanazt az eredményt. Megítélésünk szerint az elérni kívánt eredménytől várt előnyök (a jogrendben fennálló vélt koherencia-zavar, egységesített eljárásrend) nincsenek arányban a módosítás által okozott intézményi változások hátrányaival (a kisajátítási/elővásárlási folyamatok áttételessé válása, az adminisztratív kritériumok teljesítésének hiányából adódó működési zavarok, a szervezetek közötti együttműködés zavarai). Fentiek okán az előterjesztést nem tartjuk indokoltnak, szakmailag megalapozottnak és elfogadhatónak.